

MİNGƏÇEVİR ŞƏHƏR
MƏDƏNİYYƏT VƏ TURİZM ŞÖBƏSİ
MƏRKƏZLƏŞDİRİLMİŞ KİTABXANA SİSTEMİ

AĞLAR GÜLƏYƏN

(Mirzə Ələkbər Sabirin anadan olmasının 150 illiyi münasibətilə)

Metodiki vəsait

Mingəçevir 2012

MİRZƏ ƏLƏKBƏR SABİRİN
150 İLLİK YUBILEYİNİN KEÇİRİLMƏSİ HAQQINDA
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN SƏRƏNCAMI

2012-ci ilin may ayında böyük Azərbaycan şairi, bədii-ictimai fikir tariximizdə yeni ədəbi məktəbin banisi, görkəmli maarifpərvər Mirzə Ələkbər Sabirin (Məşədi Ələkbər Hacı Zeynalabdin oğlu Tahirzadənin) anadan olmasının 150 illiyi tamam olur. Mirzə Ələkbər Sabir çoxəsrlik poeziyamızın parlaq ənənələrini layiqincə yaşatmaqla bərabər, ədəbiyyatımızı keyfiyyətcə yeni mərhələyə yüksəldərək onu ictimai məfkurə baxımından daha da zənginləşdirən söz ustası kimi geniş şöhrət tapmışdır. “Molla Nəsrəddin” jurnalı ətrafında formalaşmış ədəbi cərəyanın aparıcı simalarından olan mütəfəkkir şairin yüksək istedadla yaratdığı əsərlərin başlıca mövzusunun mənəvi saflığa, mədəni yüksəlişə və maariflənməyə çağırış təşkil etmişdir.

Milli mədəniyyətimizin inkişafına misilsiz töhfələr vermiş Mirzə Ələkbər Sabirin 150 illik yubileyinin təntənəli surətdə keçirilməsini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası ilə birlikdə, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin təkliflərini nəzərə almaqla, Mirzə Ələkbər Sabirin 150 illik yubileyinə həsr olunmuş tədbirlər planını hazırlayıb həyata keçirsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 01 iyun 2010-cu il.

Mirzə Ələkbər Sabir çoxəsrlik poeziyamızın parlaq ənənələrini layiqincə yaşatmaqla bərabər, ədəbiyyatımızı keyfiyyətcə yeni mərhələyə yüksəldərək onu ictimai məfkurə baxımından daha da zənginləşdirən söz ustası kimi geniş şöhrət tapmışdır.

İlham Əliyev

Sabirin satirası kapitalist və mülkədarların zülmü altında inləyən fəhlə və kəndlinin iztirablı həyat şəraitinin təcəssümüdür və şairin böyüklüyü orasındadır ki, o, öz mübariz satirasını çar irticasının ağır illərində yaratmışdır.

Sabir bütün şeirlərində zalimlərə zərbə vurmuş, məzlumların dadına çatmaq istəmişdir. Bu əsrdə onun qədər inqilaba, öz xalqına yaxın olan ikinci bir qələm sahibi tapılmaz!

Sabir fəhlə və kəndli sinfinin ağa və mülkədar zülmü altında çəkdiyi məşəqqətləri əyani və canlı şəkildə göstərən şairdir.

Nəriman Nərimanov

Əlli il bundan əvvəl Sabir kimi bir ədib bizdə zühur etsə idi, yazıları indiki kimi xalq tərəfindən qəbul edilsə idi, biz əlli il qabaq düşmüş olardıq.

Ağalibəy Həcəh

Sabirin əsərləri o qədər sadə, rəvan, xəlqi, aqılanə və qorxmaz ruhdadır ki, azadlıq sevən hər bir insanın ürəyinə yol tapır. Bu səpkidə müstəqil əsərlər yazmaqda mənə Sabir yol göstərmişdir. Bu sahədə mən onun ustalığına minnətdaram. İranın digər satirikləri də mənim kimi. Orta Asiyanı dolaşdığım illərdə gördüm ki, o yerlərin satirik əsərləri də qətiyyənlə Sabir təsirindən xaricdə deyildir.

Əbülqasım Lahuti

Sabir yeni ədəbiyyatımızın rəhbəri, acı-acı gülüşləri ilə öz xalqını oyadan bir şair idi.

Məmməd həsən Hacınski

Sabir filosofdur, mürəbbidir, inqilabçıdır hamısında da səmimidir.

Yusif Vəzir Cəmən zəminli

Həcvləri ilə xalq həyatını yüngülləşdirib təhzi-əxlaqa xidmət edəcək bir həcvi ancaq Sabir yarada bilmiş, məzhəkənəvisliyin yeni dövrü ancaq Sabirdən başlanmışdır.

Məmməd Səid Ordubadi

Sabirin hansı mənzuməsini alırsınız alınız, o, sizin üçün tarixi bir sənəddir. O elə bir sənəddir ki, 1906-1911-ci illərdəki xalqımızın əhvali-ruhiyyəsi, ictimai həyatı, düşüncəsi tamamilə onda nəzərimizə çarpacaqdır. Sabir şairliyi, sənətkarlığı xalqın intibahı uğrunda çalışmaqdan, onu qəflət yuxusundan ayılmaqdan ibarət bilmişdir.

Seyid Hüseyn

“Hophopnamə”nin döymədiyi qapı, girmədiyi ev qalmadı, onu oxuyanlar da sevdi, oxudanlar da.

Zamanında heç bir şair özünü böyük Sabir qədər xalqa sevdirməmişdir.

Abdulla Şaiq

Zəngin yaradıcılıq ənənələri və böyük tarixi olan Azərbaycan poeziyası əsrlərin qoynunda bir dağ silsiləsi kimi yüksəlsə, Mirzə Ələkbər Sabir onun ən uca, ən işıqlı və əzəmətli zirvələrindən biridir.

Mirzə İbrahimov

Sabir yalnız Azərbaycanın deyil, Orta Asiyanın, Yaxın Şərfin ən böyük, ən görkəmli şairlərindən biridir. Sabiri əslindən oxuyub anlaya bildiyim üçün qəlbimdə sevinc duyuram. Sabirin azadlıq, xalq mənafeyi, demokratiya uğrunda istibdada, dərəbəyliyə, qara qüvvələrə və burjuva liberalizminə qarşı apardığı mübarizə mənim vətənimdə eyni yolda döyüşənlər üçün sınaqmış bir silahdır... 1908-ci il inqilabından əvvəl və sonra Sabir Türkiyədə yalnız tərəqqipərvər ziyalılar arasında deyil, xalq kütlələri arasında məhəbbətlə, həyəcanla oxunan bir şair idi... Sabir bu gün də Türkiyə xalqının milli istiqlaliyyət, demokratiya, azadlıq uğrunda apardığı mübarizənin ön sıralarında döyüşməkdədir. Biz, Türkiyənin həqiqi demokratları Sabiri sevirik, Sabirə hörmət bəsləyirik. Şairlərimiz, yazıçılarımız Sabiri öz ustadlarından biri hesab edirlər.

Nazim Hikmət

Sabir köhnə şeirlə yeni şeir arasında bir əsrlik qədər uçurum açdı ki, bir daha geri dönüb də, o uçurumu atlanmağa kimsədə cürət və cəsəət qalmadı.

Sabirin əsərləri İran məşrutəsinə bir ordudan artıq xidmət etmişdir.

Bir kərə düşünülün, ədəbiyyatımızda nə qədər böyük təsir, nə qədər əzim bir inqilab vücuda gətirmiş!...

Abbas Səhhət

Mən Sabiri Tiflisdən Şamaxıya, yəni məzari-ədəmə doğru yollandığı sırada görmüşdüm. O, lətif və düşgün sima hala gözümün önündə təcəssüm edib duruyor. Qafqaz öylə nadir vücuda pək çətinliklə malik ola bilər.

Hüseyn Cavid

“ŞAIR- VƏTƏNDAŞ” sərgisinin sxemi

**1. Şairin portreti
keçirilməsi**

2. M.Ə.Sabirin 150 illik yubileyinin

haqqında Azərbaycan Respublikasının

Prezidentinin Sərəncamı

3. M.Ə.Sabirin şerlərindən sitatlar

4. M.Ə.Sabir haqqında sitatlar

4. M.Ə.Sabir haqqında yazılmış kitablar

5. M.Ə.Sabirin əsərləri

I BÖLMƏ: BÖYÜK ŞAİRİN HƏYATI

Ələkbər Zeynalabdin oğlu Tahirzadə (Sabir) 1862-ci il 30-may-da Şamaxıda anadan olmuşdur. Atası kiçik baqqal dükani olan dindar bir kişi idi və Ələkbəri gələcəkdə ruhani görmək istəyirdi. Buna görə oğlu səkkiz yaşına çatanda onu mollaxanaya qoymuşdu.

Mollaxanada şagirdlərin ilk vəzifəsi Qurani oxumaq idi. Ancaq Ələkbər Qurani oxuyub başa vürmadan yazı yazdığı üçün mollası tərəfindən falaqqaya salınıb döyülmüşdü. Onu sıxan yalnız mollaxanadakı dözülməz qanun-qaydalar, maraqsız keçən dərslər idi. Eydə ata və anası səkkiz yaşlı oğullarını oruc tutmağa, namaz qılmağa məcbur edirdilər. Sabirin uşaq vaxtı yazdığı üç misralıq ilk şerində bu acı həqiqət çox təsirli ifadə olunur:

Tutdum orucu irəmazanda,

Qaldı iki gözüm qazanda,

Mollam da döyür yazı yazanda.

Sabir 12 yaşına qədər mollaxanada oxumuş, sonra məşhur şair Seyid Əzimin açdığı yeni üsullu məktəbə keçmişdi. Bu məktəb onun üçün faydalı olmuş, xüsusilə biliyinin və şairlik istedadının inkişafına kömək etmişdir. Müəllimi Ələkbərə fars dilindən şerlər tərcümə etdirir, sonra bu tərcümələri oxuyub ona məsləhətlər verir, məktəbli şairin yaradıcılıq həvəsini artırır.

Seyid Əzim öz şagirdinin tərcümələri ilə bərabər, orijinal şerlərini də oxuyub redaktə edirmiş. Lakin bir-iki il sonra atası Ələkbəri təhsildən ayıraraq öz dükanında köməkçi işlədir. Ancaq elmə və ədəbiyyata həvəsi sönməyən gənc yenə oxuyub yazmağında davam edir. Dostu Abbas Səhhətin yazdığına görə, Sabir alış-verişdən ziyadə oxuyub-yazmağa həvəs göstərdiyi üçün atası hirslənib tez-tez onu məzəmmət edirmiş: hətta bir dəfə şer dəftərini də cırıbmiş.

Atasının bu hərəkəti gənc Sabirə ağır təsir etsə də, onu mütaliədən və şer yazmaqdan çəkindirə bilmir. Əksinə, bu münasibətlə yazdığı bir qitəsində o, şer dəftərinin atası tərəfindən cırılmasına cavab olaraq şairlikdən əl çəkməyəcəyini, atası onu bir də incidərsə, Şamaxıdan çıxıb gedəcəyini qeyd edir.

Doğrudan da, Sabir atasının verdiyi əzab-əziyyətdən xilas olmaq üçün 1885-ci ildə ziyarət adı ilə səyahətə çıxıb, Orta Asiyaya, oradan da İrana gedir. O, Səbzivar, Nişapur, Səmərqənd, Buxara, Xorasan və başqa şəhərləri gəzir. Bir tərəfdən yerli feodal və ruhani ağaların taladığı bu yerlərin yoxsulluğu və cəhaləti şairə ağır təsir bağışlayırsa, o biri tərəfdən bu şəhərlərdə tərəqqipərvər alim və yazıçılarla görüşüb tanış olur.

İlk səfərindən qayıdıandan sonra 1887-ci ildə o, qohumlarından olan Büllurnisə adlı qızla evlənir. On beş il ərzində onun 8 qızı, bir oğlu dünyaya gəlmişdir. Belə böyük ailə sahibi olmaq Sabirin vəziyyətini olduqca çətinləşdirmişdi. Başqa bir sənəti olmayan şair ailəsini dolandırmaq üçün sabun bişirib satır, ailəsini çox çətinliklə dolandırır. Buna baxmayaraq o, yenə dövrünün qabaqcıl ziyalıları ilə əlaqə saxlayır, bədii yaradıcılıqla məşğul olurdu.

1902-ci ildə baş vermiş dəhşətli zəlzələ şəhəri tar-mar etmişdi. Yanğın nəticəsində şəhərdə yüzlərcə imarət yanıb külə dönmüş, əhalinin çox qismi evsiz-eşiksiz, quru yerdə qalmışdı. Bu zaman Sabirin evi də dağılmışdı. Şair tək başına böyük bir çətinliklə ailəsi üçün müvəqqəti bir daxma düzəltmişdi.

Xatirələrdə deyilir ki, çox fədakar, qayğıkeş, mehriban ailə başçısı olan Sabir uşaqlarının yalnız maddi ehtiyacını deyil, mənəvi rahatlıq və tərəqqisini də təmin etməyə çalışmışdır. O, arvadını və qızını savadlı görmək istəyir, onlara əlifba öyrədirmiş. Şairin qızı Səriyyə sonralar yazırdı ki, həyatının olduqca ağır, sıxıntılı keçməsinə baxmayaraq, atam xoş üzlü, zarafatçıl, səmimi idi.

XIX əsrin sonu, XX əsrin ilk illərində ağır ailə qaygısı çəkən Sabir şerdən bir qədər uzaqlaşsa da, tamam ayrılmamışdı. 1901-ci ildə Şamaxıya qayıdan Abbas Səhhətin bu zaman onu mənəvi cəhətdən böyük köməyi dəymişdi. Onlar boş vaxtlarında Şamaxının o zamankı ziyalılarından Ağəli Bəy Nəsəh və Məhəmməd Tərrahla kiçik bir ədəbi məclis düzəldib, axşamlar klassik şairlərin və ya özlərinin şerlərini oxuyub təhlil və müzakirə edirdilər.

XX əsrin əvvəllərindən başlayaraq Sabirin şerləri mətbuat səhifələrində görünür. 1903-cü ildə "Şərqi-Rus" qəzetində onun şeri çap olunur. Bir qədər sonra isə o, "Həyat" qəzetində şer çap etdirir. 1906-cı ildə "Molla Nəsrəddin" jurnalını öz arzularına müvafiq həqiqi bir xalq jurnalı kimi qarşılayıb onun ən sevimli şairi, ən fəal müəlliflərindən biri oldu.

Bu zamandan C.Məmmədquluzadə ilə Sabir arasında qırılmaz dostluq münasibətləri yarandı. Hər iki sənətkar əməkçi xalqın qanını soran zalım ağalara, yaltaq ruhanilərə, satqın ziyalılara sarsıdıcı zərbələr vururdu. Bütün bunların nəticəsi olaraq Sabir özünə çoxlu dost qazandığı kimi, düşmən də qazanmışdı. Şerlərini gizli imzalarla yazmasına baxmayaraq, istər Şamaxıda və Bakıda, istərsə də Azərbaycanın başqa yerlərində və İranda bir çox irticaçılar şairin əsərlərini pisləyir, onun yazdığını oxuyanları kafir elan edirdilər. Hətta bəzən ruhanilər Sabirin ölümünə fitva verir, varlılar ona hədələyici məktublar göndərir, qoçular küçədə yolunu kəsib ağır sözlər deyirdilər.

1907-ci ilin əvvəllərində Sabir sabun bişirib satmaqdan əl çəkib, mətbuat və maarif sahəsində çalışmaq, şer yaradıcılığını daha müntəzəm davam etdirmək qərarına gəlir. O,

Bakıya gəlib bir müddət "İrşad" qəzetinin redaksiyasında korrektor işləyir və müəllimlik imtiyazı əldə etmə üçün imtahan verməyə hazırlaşır. Bu arada Qori müəllimlər Seminariyasında işləyən müəllim dostlarından bir neçə fərəhli məktub alır. Həmin məktublarda deyirdi ki, yaxın zamanlarda seminariyanın Azərbaycan şöbəsində müəllim yeri boşalacaqdır. Dostları şairə həmin yeri tutmaq üçün təşəbbüs etməyi məsləhət görür və bu işdə ona kömək edəcəklərini bildirir.

1908-ci il aprelin 11-də Bakı quberniya ruhani idarəsində imtahan verən şair mayın 7-də Tiflisə gedib, Qafqaz şeyxülislamı idarəsindən ana dili və şəriət müəllimi diplomu alır. Lakin Qoridən aldığı bir məktubdan sonra o, seminariyadan ümidini kəsməli olur. Bir müddət şair Şamaxı məktəblərindən birində köməkçi müəllim sifətilə dərs deyir. Müəllim yoldaşları onun dərin bilik və pedaqoji ustalıqla verdiyi dərsləri çox bəyənilirlər.

Həmin ilin sentyabr ayında Sabir çoxdan arzuladığı "Ümid" məktəbini açmağa müvəffəq olur. Bu məktəbdə 60-a qədər şagird oxuyurdu. Yeni üsülda olan başqa məktəblərdəki kimi burada da şagirdlər skamyada oturur, əyani vəsaitlərdən istifadə edir, ekskursiyaya çıxırdılar. Məktəbdə ana dili, fars dili, hesab, coğrafiya və təbiətə dair məlumat verilir, Quran və şəriət dərsləri tədris edilirdi.

1910-cu ilin əvvəllərində Sabir Bakıya işləməyə gəlir. Əvvəlcə "Zənbur" jurnalının redaksiyasında çalışır. Az sonra Balaxanı məktəbində böyük həvəslə dərs deməyə başlayır. Müəllimliyi ilə bərabər, şair Balaxanı neft mədənlərində işləyən fəhlələrə, yerli inqilabçılara yaxınlaşaraq, onların açdıqları "Nur" kitabxanasının fəal üzvü olur. O ilin yazından Sabir Bakıda çıxan "Günəş" və "Həqiqət" qəzetlərinin redaksiyasında işləyir. "Günəş" qəzeti hər həftənin cümə günü "Palanduz" sərlövhəsi ilə gülüş səhifəsi buraxırdı.

Sabir bu səhifədə "Nizədar" və "Çuvalduz" imzaları ilə müntəzəm surətdə ifşaçı əsərlər çap etdirir. Şair eyni zamanda "Molla Nəsrəddin"ə də yazmaqda davam edir.

Aylarla ehtiyac içində, işsiz, əzab-əziyyətlə dolanan böyük şair 1910-cu ilin axırlarında ciyər xəstəliyinə tutulub, Şamaxıya qayıdır. 1911-ci ilin may ayında o, müalicə üçün Tiflisə gedib, dostu C.Məmmədquluzadənin evində yatır. "Molla Nəsrəddin" in əməkdaşları şairə böyük qayğıkeşlik göstərirlər. Xəstəliyinin getdikcə şiddətləndiyinə baxmayaraq, Sabir yenə şer yazmağa davam edir, yeni-yeni təziyanələr üzərində işləyir, "Molla Nəsrəddin" jurnalının redaksiya işlərinə yaxından kömək edir.

İyun ayında həkimlər şairə cərrahiyyə əməliyyatı aparmağı təklif edirlər. Lakin xəstə buna razı olmur. O, Şamaxıya qayıdır. Axır günlərindən birində şair deyir:

- İstərəm ölməyi mən, leyk qaçar məndən əcəl,
- Gör nə bədbəxtəm, əcəldən də gərək naz çəkəm!

"Molla Nəsrəddin" jurnalı 1911-ci il 14-cü sayında xəstə şairə maddi yardım etməyə çağıran bir elan dərc edir. Bu elandan sonra Rusiyanın və Şərqi bir çox şəhərlərindən onlarla oxucu böyük xalq şairinə məhəbbət və hörmət əlaməti olaraq "Molla Nəsrəddin" in ünvanına ianə göndərirlər.

Xəstəliyinin çox şiddətləndiyini və ona başqa bir əlac olmayacağını görən şair cərrahiyyə əməliyyatına razı olub, iyulun 8-də Bakıya gəlir. Lakin artıq həkimlər cərrahiyyənin də heç bir fayda verməyəcəyini söyləyərək, ona tez Şamaxıya qayıtmağı məsləhət görürlər. Jurnalist H.Qasımov xəstə şairlə Bakıda son görüşünü xatırlayaraq yazır: "...Qəzətdə

yazarsan, Sabir deyirdi ki, mən vücüdümde olan ətimi xalqımın yolunda çürütdüm. Əgər ömür vəfa etsəydi, sümüklərimi də xalqımın yolunda qoyardım".

1911-ci il iyulun 12-də, həyatının və yaradıcılığının ən parlaq bir vaxtında Sabir vəfat edir. Şairin cənazəsi Şamaxıda "Yeddi günbüz qəbiristanı"nda dəfn olunur.

Sabirin xatirəsinə hörmət əlaməti olaraq vəfatından bir il sonra, 1912-ci ildə arvadı Büllurnisə xanım, dostları Abbas Səhhət və M.Mahmudbəyovun səyi ilə onun şerləri "Hophopnamə" adı ilə çap olundu. Oxucular kitabı hərarətlə qarşıladılar. İki il sonra xalqın ianəsilə "Hophopnamə"nin ikinci, daha mükəmməl nəşri buraxıldı. Sovet hakimiyyəti illərində Sabir irsinə maraq görülməmiş dərəcədə artdı, "Hophopnamə" böyük tirajla bir neçə dəfə çap olundu.

II BÖLMƏ: YARADICILIĞI

Sabir bədii yaradıcılığa kiçik yaşlarında, Seyid Əzim Şirvaninin məktəbində oxuduğu zaman başlamış, ilk şeirlərini Şərqi Firdövsi, Sədi, Füzuli kimi böyük klassiklərinin təsiri ilə yazmışdır. Bu əsərlər lirik üslubda və əsasən qəzəl janrındadır. Başqa Azərbaycan sənətkarları kimi, Sabirin də qəzəllərinin ana xətti, leytmotivi məhəbbət duyğularının təsvir və tərənnümüdür. Şairin acı satirasının kəskin tənqid hədəfi olan mürtəcelər onu təqib və təkfir etdikləri halda, xalqı təmsil edən mütərəqqi qüvvələr Sabiri ürəkdən sevmiş, zəngin bədii irsini, böyük çətinliklər bahasına, göz bəbəyi kimi qoruyub bizə çatdırmışlar.

Sabirin yazıb yaratdığı dövrün son dərəcə mürəkkəb, və son dərəcə ziddiyyətli olmasına baxmayaraq, xalqın mütərəqqi qüvvələri Sabir yaradıcılığının əhəmiyyətini duymuş, Sabir həmişə onların diqqət mərkəzində olmuşdur.

Sabir öz inqilabi satiraları ilə bilavasitə ictimai həyata müdaxilə edir, qəflət yuxusuna dalanları oyadır, “fəryadə başlayan” məzlum kəndlinin, “araya soxulan başı bəlalı” fəhlənin gözünü açır, öz dostu ilə düşməni tanımaqda onlara kömək edir, əsarət zəncirini qırmaq üçün ölüm-dirim mübarizəsinə qalxışan Təbriz mücahidinə yol göstərirdi.

Sabirin lirik qəhrəmanı aşıqdır. O, sevgilisi haqqında orta əsr poeziyasından tanıdığımız aşıqların dili ilə danışaraq öz dərdlərini, həsrətini nağıl edir, ayrılıqdan, hicrandan, sevgilinin rəqibə uymasından şikayətlənir.

Bu qəzəllərin məzmunu kimi, bədii təsvir və ifadə vasitələri də orta əsr şeirində çox işlənən, hətta bir qismi sabitləşmiş söz və ifadələrdən ibarət idi. Aşiq çox vaxt özünü Məcnunla, sevgilisini isə Leyli ilə müqasibə edirdi. Pərvanə, şəm kimi obrazlardan, Adəm, Zöhhak, Əhrimən, Kəbə, Babil kimi dini, əfsanəvi, coğrafi adlardan tez-tez istifadə olunurdu.

Mirzə Ələkbər Sabir Azərbaycan ədəbiyyatı tarixinə həqiqi xalq şairi kimi daxil olmuş və onun inkişafında, realizmin, demokratik ideyaların qələbə çalmasında böyük rol oynamışdır. Sabirin yaşadığı dövr (1862-1911) Azərbaycanda qızgın sinfi mübarizə dövrü idi. O dövrdə Azərbaycan ədəbiyyatı və sənətindəki qüdrətli mütərəqqi realist cərəyan birinci rus inqilabından, Bakı proletariyatının inqilabi mübarizəsindən ilham almışdı. Sabir isə bu cərəyanın ən böyük, ən görkəmli şairi idi.

İlk əsərlərini “Şərqi-Rus” qəzetində (1903- 1905) çap etdirən M.Ə. Sabirin istər şeir yaradıcılığı, istərsə də publisist fəaliyyəti 1905-ci ildən sonra mətbuatın inkişafı ilə əlaqədar olaraq görünməmiş sürətlə genişləndi, zəngin tematika, mütərəqqi məzmun və ideya istiqaməti, inqilabi pafos kəsb etdi. Bu vaxtdan etibarən böyük şair bir tərəfdən “Molla Nəsrəddin” (1906-1911), “Bəhlul”(1907), “Zənbur” (1909-1910) jurnallarında özünün klassik satiralarını, “Həqiqət” (1909-1910), “Günəş” (1910-1911), “Yeni həqiqət”(1911) qəzetlərində kəskin taziyanələrini çap etdirir, digər tərəfdən də “Həyat” (1905-1906), “İrşad” (1905-1908), “Tazə həyat” (1907-1908) qəzetləri səhifələrində ədəbi-tənqidi və publisist əsərləri, ictimai-siyasi məzmunlu şeirləri ilə müntəzəm olaraq çıxış etməyə başlayır.

1906-cı ildən Azərbaycan dilində nəşr olunmağa başlayan “Molla Nəsrəddin” adlı satirik jurnal Sabirin böyük bir şair kimi yüksəlməsində müstəsna və həlledici rol oynamışdır. Jurnalın redaktoru Cəlil Məmmədquluzadə və şair Mirzə Ələkbər Sabir yeni demokratik

ədəbiyyatın və inqilabi satiranın başçısı və klassik yaradıcısı oldu. C.Məmmədquluzadə və Sabir yaradıcılığın ideya kökləri zəhmətkeş xalqın mübarizəsində idi. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycan ədəbiyyatında birinci olaraq Sabir fəhlə mövzusunun geniş planda işləmişdir. O bir çox şerlərində bilavasitə fəhlələrin və yoxsul kəndlilərin ağır vəziyyətini göstərir, burjuva və bəy-xan zülmünü ifşa edirdi.

“Molla Nəsrəddin” dövrü zaman etibarlı ilə Sabir yaradıcılığında cəmiyyəti bir neçə il əhatə etsə də, bu az müddətdə Sabir bir bir satirik olaraq təkcə öz vətəninə deyil, onun sərhədlərindən çox-uzaqlarda da tanınırdı. Sabirin ədəbiyyatdakı inkişafını diqqətlə izləyəndə onun qeyri-adi istedad sahibi olduğu aydınlaşır. Sabir zəngin və rəngarəng ədəbi irsini sanki bir nəfəsə, beş-altı ilin ərzində yazıb- yaratmış, bu qısa müddətdə ser, sənət aləmində bir günəş kimi parlamışdır.

Şairin yetkin vaxtında, XIX əsrin axırı, XX əsrin əvvəlində yazdığı lirik şerlərinin bir qismi ictimai mövzudadır. Məhəbbət və gözəllik dünyasında yaşayan aşiqdən fərqli olaraq, buradakı lirik qəhrəman mübarizə meydanında çarpışan müdrik və atəşin bir vətəndaşdır. Onun arzusu “dərbəri-hürriyyətə” çatmaqdır. Mövcud cəmiyyətin ziddiyyətlərini dərinləndirən başa düşən bu qəhrəman üçün həyat zindandır.

Mən belə əsrarı qana bilmirəm,

Qanmaz olub da dayana bilmirəm.

Neyləməli, göz görür, ağlım kəsir,

Şairə görə insanları dərddə salan dünyada insan ya avam olmalı, şüursuz, idraksız, duyğusuz bir ömür keçirməli, ya da mübarizə aparmalı, həqiqi həyata çatmalıdır. Sabirin lirik qəhrəmanı min bir əzab və əziyyətə düşsə də, şüurlu, düşüncəli bir həyat, işgüzar, mübariz bir həyat keçirməyi üstün tutur. Şüur, düşüncə, duyğu isə onun nəzərində həyat, zadalıq, xoşbəxtlik uğrunda mübarizə üçün əsas amillərdəndir. Sabir “Ruhum” şe'rinə özünün azadlıq idealını, ictimai amalı müstəqim təəssübü yolu ilə verir. O, özünün gələcək xoşbəxtliyini azadlıqda görərək yazır :

Mən gedərəm, var olsun amalım!

Yaşasın şəhriyari-hürriyyət!

Yaşasın şəhriyari-hürriyyət!

Mən gedərəm, var olsun amalım!

Bu azadlıq idealı Sabir dünyagörüşündəki qüvvətli humanizmlə, insanın yer üzündə azad, fərəhli, yaradıcı bir həyat qurması haqqında arzularla əlaqədar olmuşdur. Şairin bəzən, hətta azadlıq və insanlıq məfhumlarını açıqcasına eyniləşdirməsi buradan irəli gəlir:

Kim ki, insanı sevər, aşiqi-hürriyyət olur,

Bəli, hürriyyət olan yerdə də insanlıq olur.

Ancaq azadlıq olan yerdə həqiqi insanlıqdan söhbət gedə bilər, ancaq azadlıq olan yerdə insan öz yüksək və şərəfli adına layiq həyat qura bilər, insan şəxsiyyəti qol-qanad açıb, hərtərəfli inkişaf edir. Bu, Sabirin böyük ictimai idealı idi.

Humanizm, azadlıq, xoşbəxtlik haqqında belə ümumiləşdirici lirika ilə bərabər, Sabirdə zəmanəsinin azadlıqsevən, xoşbəxtlik uğrunda əldə silah vuruşan konkret qəhrəmanlarının təsviri də var.

Bu cür əsərlərdən biri Sabir lirikasının gözəl nümunələrindən olub, 1908-ci ildə “Molla Nəsrəddin” jurnalında çap olunan “Səttarxana” şeridir.

Azərbaycan uşaq ədəbiyyatının inkişafında da Sabirin parlaq xidmətləri vardır. Onun uşaqlar üçün yazdığı şərqlər, mənzum hekayə və təmsillər öz tərəvətini indi də tamamilə saxlayır, məktəblilərin estetik tərbiyəsində mühüm rol oynayır.

Sabirin şerləri istər sağlığında, istərsə də ölümündən sonra xalq içərisində yayılır, əzbərlənir, kənddən-kəndə, evdən-evə, şəhərdən- şəhərə keçir, dillərdə dolaşır, məclislərin, yığıncaqların daimi iştirakçısı olur. Bizim ədəbiyyat tarixində onun qədər xalq arasında nüfuz edici ikinci bir adı çəkmək o qədər də asan deyil. Sabir sənəti, Sabir şeri, xalq şeri, xalq sənəti ilə yanaşı durur. Onda nağılların şirinliyi, dastanların genişliyi, atalar sözü və məsələlərin müdrikliyi, lətifələrin oynaqlığı, şuxluğu, qoşmaların əlvanlığın, tapmacaların, yanılmacların sadəliyi və dərinliyi, laylayların zərifliyi, atmacaların kəskinliyi özünü göstərir. Sabir şeri həm mənə və mündərəcəsinə, həm də bədii forma xüsusiyyətlərinə görə həyatın bir parçası kimi geniş və rəngarəngdir. Sabir yaradıcılığı bizim ən çox folklorlaşmaqda olan sənətkarlığımızın yaradıcılıqlarından biridir.

Sabirin şerləri həyatı olduğuna, bəşəri ideyalar daşdığına görə bilavasitə həyata təsir edir, insanların qəlbinə yol tapırdı. Onun cəmi beş-altı il yazıb-yaratdıqlarını dərc etdirməyə imkan tapmasına baxmayaraq dövrünün əsas nəbzini tuta bilmiş, özünə elə bir istinad nöqtəsi seçmişdir ki, bu nöqtədən həyatın bütün sahələrinə yollar, cığırlar gedirdi. Şairin istinad nöqtəsi yoxsulların, əzilənlərin mənafeyini müdafiə etmək, yolları, cığırları isə millətin, xalqın dərdlərinə dərman axtarmaq, vətənin yaralarını sağaltmaq idi. O, bu yolda əfsanəvi qəhrəmanlar kimi dönmədən dəfələrlə “gedər-gəlməz” yollara çıxmış, “binəsiblər”in həyatına şəfalar axtarmışdır. Böyük satirikin şerləri ona görə də xalqın məişətinə daxil olmuşdur. Xalq öz işi, sənəti, müvəffəqiyyəti, uğursuzluğu ilə səsleşən şerləri həmişə misal kimi işlədib, işlədir və işlədəcəkdir.

Ehədi bələdi ələbi mir, — Sabir, www.tac.az

**“BƏNZƏRSİZ SƏNƏT ULDUZU” BAŞLIĞI ALTINDA
KEÇİRİLƏCƏK ƏDƏBİ-BƏDİİ GECƏNİN
SSENARİSİ:**

I Aparıcı: Xoş gördük əziz tədbir yığıncaqları. Bu gün biz bura milli mədəniyyətimizin inkişafına misilsiz töhfələr vermiş dahi şairimiz Mirzə Ələkbər Sabirin 150 illik yubileyi ilə bağlı təşkil edilmiş ədəbi-bədii gecəyə yığılmışıq.

Mirzə Ələkbər Sabir bizim satiramızın ustadı, ölməz sənətkarımızdandır.

Qədim tarixi, parlaq sənət inciləri və zəngin ədəbi ənənələri olan Azərbaycan poeziyasında satira, satirik şer dedikdə dərhal Sabir adı, Sabir şeri yada düşür. Sabir-satirik söz sərrafı, müstəsna qabiliyyət və istedadla malik böyük xalq şairidir.

Azərbaycanın böyük xalq şairi Mirzə ələkbər Sabir hələ öz zamanında müasirlərinin diqqətini cəlb etmiş, onun əsərləri əllərdə gəzmiş, sevilə-sevilə oxunmuşdur.

II Aparıcı: Sabir öz zəmanəsinin əks-sədasıdır. Onun göz yaşlarından doğan gülüşləri xalqın nikbin və kədərli fəlsəfəsidir. Onun əsərlərində xalqın zəkası, aləmi, sevinci, arzu və istəkləri təcəssüm etdirilmişdir. Sabir yalnız öz zamanının deyil, gələcəyin də böyük şairidir.

Sabir əsrinin oğludur, zəmanəsinin aynasıdır, onun poeziyası əzilən kütlələrin fəryad və etirazı, öz xalqını azadlıq uğrunda mübarizəyə çağıran cəsur bir vətəndaşın gur səsidir.

Oxucu: *“MAHİ-KƏN`ANIN BATIB, EY PİRİ-KƏN`AN, QƏM YEMƏ!” şerini söyləyir*

Mahi-Kən`anın batıb, ey piri-Kən`an, qəm yemə!
Ta gülüstanın olubdur beyti-ehzan, qəm yemə!
Ey dili-möhnətzədə, ol şad, ləbrizi-sürur,
Kəsb namərdir qılar əfkarü vicdan, qəm yemə!

Olmadı məqsudunuzca dövri-çərxi-gəcmədar,
Qalmalıdır böylə halət üzrə dövran paydar,
Qismətindir, etgilən həm ruz, həm şəb nalə, zar,
Ey rəiyyət, ey fəqirü fəhlə, dehqan, qəm yemə!

Sübh tezdən dur ayağə, şamətək çək zəhməti,
Güclülərdən də eşit, hər növ föhşü töhməti,
Sən zəlil ol, eybi yox, qoy güclü çəksin ləzzəti,
Qoy səni xar eyləsinlər xanü əyan, qəm yemə!

Işlə, qoy qəddin bükülsün, işlə, annın tərləsin,
 İşlə, ac qal, ac bəhayimtək əyalın çərləsin,
 Zülmədən fəryadü dadı qoy dilin əzbərləsin,
 Qarət etsin ruzunu molla və bəy, xan, qəm yemə!

Çəçgilən ömrün çatınca, binəva, ahü fəğan,
 Böylə pünhan sirrlər olmaz sənə hərgiz bəyan,
 Molla Nəsrəddin, “Lisanülqeyb”ə oldun tərcüman,
 Ruhi-pakindir sənə hər dəm sənaxan, qəm yemə!

I Aparıcı: XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatında realizmin və demokratik ideyaların inkişafında müstəsna rolu olan Mirzə Ələkbər Sabir böyük xalq şairi, görkəmli mütəfəkkirdir. Doğma milli ədəbiyyatın və çoxəsrlik Şərq poeziyasının qabaqcıl ənənələri əsasında yetişib kamala çatmış Sabir “Molla Nəsrəddin” ədəbi məktəbinin başçılarından biri olmaq etibarilə təkcə Azərbaycan ədəbiyyatında deyil, ümumiyyətlə, müsəlman dünyasındakı ədəbi inkişafa qüvvətli müsbət təsir göstərmişdir. Sabir böyük inqilabçı satirik, Azərbaycan ədəbiyyatında tənqidi realizmin ən böyük nümayəndələrindən idi.

II Aparıcı: Bir gözü ağlayan, o biri gözü ilə gülən Sabirdə bu bu iki bir- birinə zidd hisslər o qədər bir-birinə qarışmış ki, köhnə nağıllarda deyildiyi kimi, şadlıq və ələm qaranlıq bir gecədə dərin meşəyə soxulmuş, bir-birinə evlənmiş və Sabirdəki kimi təzadlı bir duyğu meydana çıxarmışlar.

Ciddiyyətinə zarafat paltarını geydirən Sabir kimi satiriklər üçün gülmək əsas xüsusiyyətdir. Ancaq Sabir kimi gülə-gülə ağlayanlar, ağlar güləyənlər azdır.

I Aparıcı: Sabir qaranlıq keçmişimizin səmasında parlayan ilk günəş, həm də o qaranlığı dağıtmaq, onun xaricinə çıxmaq istəyən bir mübariz idi.

İki oxucu «FƏHLƏ ÖZÜNÜ SƏN DƏ BİR İNSANMI SANIRSAN?!» şerini söyləyir

Fəhlə özünü sən də bir insanmı sanırsan?!
 Pulsuz kişi, insanlığı asanmı sanırsan?!
 İnsan olanın cahü cəlalı gərək olsun,
 İnsan olanın dövləti, mali gərək olsun,
 Hümmət demirəm, evləri ali gərək olsun?!
 Alçaq, ufacıq daxmanı samanmı sanırsan?!
 Axmaq kişi insanlığı asanmı sanırsan?!
 Hər məclisi- alidə soxulma tez arayə,
 Sən dur ayaq üstə, demə bir söz ümarəyə,
 Caiz deyil insanca danışmaq fəqarəyə?!

Dövlətlilərə kəndini yeksanmı sanırsan?!
 Axmaq kişi insanlığı asanmı sanırsan?!
 Fərq ilə ginə əhlinə kim verdi müsəvat?
 Mənada də, surətdə də var bunda münafat,

Öz fəzlini pulsuz edəmöz kimsənə isbat,
 Bu mümtənəi qabili – imkanmı sanırsan?!
 Axmaq kişi insanlığı asanmı sanırsan?!
 Get vur çəkicin, işlə işin, çıxma zeyindən,
 Məqsud müsavat isə ayrılma ceyindən,
 Var nisbətınərbabi- ğinayə nə şeyindən?
 Bir abbasi gün müzdunu milyanmı sanırsan?!
 Axmaq kişi insanlığı asanmı sanırsan?!
 Dövlətliyik, əlbəttə, şərəfət də bizimdir,
 Əmlak bizimdirsə, əyalət də bizimdir,
 Divan bizim,ərbabi- hökumət də bizimdir,
 Ölkə dərəbəylik deyə xan- xanmı sanırsan?!
 Axmaq kişi insanlığı asanmı sanırsan?!
 Asudə dolanmaqda ikən dövlətimizdən,
 Azğınlıq edirsiz də hələ nemətimizdən,
 Boylə, çıxacaqsınızmı bizim minnətimizdən?!
 Ehsanımızın şükrünü küfranmı sanırsan?!
 Axmaq kişi insanlığı asanmı sanırsan?!
 Heç bir utanırsan?!
 Ya bir usanırsan?!
 Əlminnəti – lillah,
 Odlara yanırsan?!

I Aparıcı: M.Ə.Sabir yaradıcılığının vüsəti, əhatə və təsir dairəsi son dərəcə genişdir. O, əsrimizin əvvəllərində yalnız Azərbaycanda deyil, Yaxın və Orta Şərqi bir sıra ölkələrində də xalq azadlıq hərəkatına, ictimai satiranın inkişafına, qüvvətli təsir göstərmiş, onlarca satirik şair üçün parlaq nümunə olmuşdur. Hələ böyük şairin sağlığında onun əsərləri yerli mətbuatla yanaşı, Tiflis, Peterburq, Həştərxan, Səmərqənd, İstanbul şəhərlərində və başqa yerlərdə çıxan qəzet, jurnal və məcmuələrdə də çap olunmuş, ümumi şöhrət tapmışdır.

II Aparıcı: Sevimli şairimizin ədəbi fəaliyyəti rəngarəng və çoxcəhətlidir. İncilabi satiranın misilsiz ustası olan Sabir, eyni zamanda, ictimai- siyasi lirikanın gözəl nümunələrini yaratmış, görkəmli ictimai xadim və vətəndaş kimi geniş fəaliyyət göstərmişdir.

Oxucu “Millət necə tarac olur olsun, nə işim var?! “ şerini söyləyir

Millət necə tarac olur olsun, nə işim var?!
 Düşmənlərə möhtac olur olsun, nə işim var?!
 Qoy mən tox olum, özgələr ilə nədi karim,
 Dünyəvü cahan ac olur olsun, nə işim var?!

Səs salma, yatanlar ayılar, qoy hələ yatsın,
 Yatmışları razı deyiləm kimsə oyatsın,
 Tək- tək ayılan varsa da, həq dadıma çatsın,
 Mən salim olum, cümlə cahan batsa da batsın;

Millət necə tarac olur olsun, nə işim var?!
Düşmənlərə möhtac olur olsun, nə işim var?!

Salma yadıma söhbəti- tarixi – cəhani,
Əyyami- sələfdən demə söz bir də, filani,
Hal isə gətir meyl eləyim dolmanı, nani,
Müstəqbəli görmək nə gərək , ömrü fani;

Millət necə tarac olur olsun, nə işim var?!
Düşmənlərə möhtac olur olsun, nə işim var?!

Övladi- vıtın qoy hələ avarə dolansın,
Çirkabi- səfalətlə əli, başı bulansın,
Dul övrət isə sailə olsun, oda yansın,
Ancaq mənim avazeyi- şənim ucalansın;

Millət necə tarac olur olsun, nə işim var?!
Düşmənlərə möhtac olur olsun, nə işim var?!

Hər millət edir səfheyi – dünyadə tərəqqi,
Eylər hərə bir mənzili- məvadə tərəqqi,
Yorğan – döşəyimdə düşə gər yadə tərəqqi,
Biz də edərək aləmi- rüyadə tərəqqi;

Millət necə tarac olur olsun, nə işim var?!
Düşmənlərə möhtac olur olsun, nə işim var?!

I Aparıcı: Mirzə Ələkbər Sabir XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatının böyük simaları arasında fərqlənən görkəmli sənətkardır. O, həqiqi xalq şairi, yeni Azərbaycan şerinin yaradıcısıdır. Onun şerləri yarandıqları zamanın ən doğru bədii sənədləri, XX əsrin əvvəlinin salnaməsidir. Əsrin nəfəsi ilə nəfəs alan şair şüurları, vicdanları hərəkətə gətirən qələmiylə həyatın ictimai fəzadlarını açıb göstərən etirazlı, təəssübkeş bir ədəbiyyatın gözəl nümunələrini yaratmışdır.

Oxucu “Tərpənmə, amandır, bala qəflətdən ayılma” şerini söyləyir

Tərpənmə, amandır, bala qəflətdən ayılma
Açma gözünü, xabi – cəhalətdən ayılma!
Laylay, bala, laylay!
Yat, qal dala laylay!
Aldanma ayıqlıqda fəraqət ola, heyhat!
Qəflətdə keçənlər kimi ləzzət ola, heyhat!
Bidar olanın başı səlamət ola, heyhat!
At başını yat, bəstəri-rahətdən ayılma!

Laylay, bala, laylay!
 Yat, qal dala laylay!
 Açsan gözünü, rəncü məşəqqət görəcəksən,
 Millətdə qəm, ümmətdə küdurət görəcəksən,
 Qıldıqca nəzər millətə heyhat görəcəksən,
 Çək başına yorğanını, nikbətdən ayılma
 Laylay, bala, laylay!
 Yat, qal dala laylay!
 Bir ləhzə ayıldınsa, qutar canını, yuxla,
 At tiryakını, meyl elə qəlyanını, yuxla,
 İncinsə sağın, ver yerə sol yanını, yuxla,
 İllərcə şüar etdiyən adətdən ayılma!
 Laylay, bala, laylay!
 Yat, qal dala laylay!
 Göz nurudur uydu, onu dur etmə gözündən,
 Yol vermə məbada çıxma bir an sözündən,
 Amma elə bərk yuxla ki, hətta get özündən,
 Afaqı dutan şüru qiyamətdən ayılmna!
 Laylay, bala, laylay!
 Yat, qal dala laylay!

I Aparıcı: Mayası xəlpilik olan, minlərin, milyonların istək və arzularını ifadə edən bu yaradıcılıq haqlı olaraq əbədi bir şöhrət qazanmışdır. Bütün istedad və bacarığını el üçün, vətən üçün sərf edən, onlar üçün yanan şair şüurlu olaraq qarşısına böyük məqsədlər qoymuşdur. Sabir yanan pərvanə idi. Lakin pərvanə düşünmədən yanır. Sabir isə düşünə-düşünə yanır, yana-yana düşünürdü. Elə ona görə də o, xalq içərisində böyük hörmət, nüfuz qazana bilmişdir. Bu hörmət, nüfuz zaman keçdikcə daha da artır.

II Aparıcı: Vətəndaş şair yolunu insanlara məhəbbəti naminə seçmiş Sabirin əsərləri insan ləyaqətini alçaldan hər bir şeyə qarşı mübarizədə ovxarlanmış silah idi və indi də öz kəsərini itirməmişdir. Bədii düşüncənin vüsət və dərinliyi, məhz satirada ifadə olunan ictimai amal və vicdanın ülviliyi və büllurluğu ilə Sabir bütünlükdə milli poeziyanın simvoludur, vətəndaş tipinin yeni təzahürü, həqiqi davamıdır.

Aparıcılar M.Ə.Sabirin “Nə yazım?” şerini söyləyir.

I Aparıcı:
 Şairəm, çünki vəzifəm budur əş'ar yazım,
 Gördüyüm nikü bədi eyləyim izhar, yazım,
 Günü parlaq, günüzü ağ, gecəni tar yazım,
 Pisi pis , ayrını ayri, düzü həmvar yazım,
 Niyə bəs boylə bərəldirsən, a qare, gözünü?
 Yoxsa bu ayinədə ayri görürsən özünü?!

II Aparıcı:

Şe'rə məşğul edərək xatiri-qəmmayilimi,
 Qoyuram qənşərimə kağızimi, çernilimi,
 Gəlirəm yazmağa bir kəlmə, – tutursan əlimi,
 Qorxuram, ya nə üçün, – çünki kəsirsən dilimi!
 Ey əcəb, mən ki, sədaqət yolunu azmayıram,
 Hələ gördüklərimin dördə birin yazmayıram!
 Hələ mən dördə birin yazmayıram, karına bax,

Üstüməgündə söyürsən bu qədər, arına bax,
 Özün insaf elə, əfkarına, ətvarına bax,
 İstəmirsən yazam? Öz eybli kirdarına bax!
 Kişi, sən eybini qan, mənə əbəs cəng eləmə!
 Özünü, həm mənə bu barədə diltəng eləmə!

I Aparıcı:

Görür ərbabi-qələm qayeyi-amalınızı,
 Məndən artıq yaza bilməkdə ikən halınızı, –
 Yazmır onlar dəxi on dördə bir əf'alınızı,
 Özünüzsüz olara yazdıran əhvalınızı...
 Yoxsa bu eybdən aləmdə mübərradır olar,
 Boylə alçaq yazıdan min kərə ə'ladır olar!

Necə mən dördə birin yazmağa eymən deyiləm,
 Qorxur on dördə birin yazmağa həm əhli-qələm;
 Sən əgər söz verəsən: “Qorxma, qıl əhvali rəqəm”,
 Vəz'i-halın yazılarsa zili-zilü bəmi bəm,
 Elə bir halə düşərsən ki, tükün biz-biz olar,
 Əyninə geyməyə şey tapmasan, astar üz olar!..

I Aparıcı: Xalq deyir ki, qılınc kəsməz, gülüş kəsər. Bu sözlər Sabirin yaradıcılıq metodunu nə qədər gözəl ifadə edir! Bizim ədəbiyyat tarixində gülüşün özünə məxsus müəyyən tarixi olmuşdur. Sabirdə isə bu daha da böyük zirvəyə qaldırılmışdır.

Sabir gördüklərini yazmaqla bərabər ruhuna, duyğusuna, dünyagörüşünə uyğun gəlməyənləri dəyişməyi, məhv etməyi, aradan götürməyi də öz oxucularına təlqin edirdi.

Oxucu Abbas Səhhətın “Sabir” şerini söyləyir

Sabir! Ey sən sevimli şairimiz
 Müqtədir, duzlu sözlü Sabirimiz!
 Necə qan olmasın sınıq könlüm?
 Səni çox tez ayırdı bizdən ölüm!
 Yox, yox, əsla sən ölmədin, dirisən,
 Ən böyük qəhrəmanların birisən.

Qələminlə, dilinlə, halın ilə,
 Köhnələnməz şirin məqalın ilə
 Süngülər açmayan yolu açdın,
 Qələmindən cəvahirat saçdın.
 Zülmü, cəhli, təəssübü yıxdın,
 Ucalıb ərşi-davərə çıxdın...
 Ağladın millət üçün illərlə,
 Acı gülməklə dadlı dillərlə
 Göstərib çareyi-nicatımızı,
 Nəzm qıldın həvaqisatımızı,
 Sevə-sevə bizə oxutdurdun,
 Xeyli bidətləri unutdurdun...
 Artdı gündən-günə qəmü kədərini,
 Şişdi axır vərəmlədi ciyərin.
 Kədərini toplanıb qubar oldu,
 Nazənin cisminə məzar oldu...
 Sənə təzim edib səlam edərəm,
 Daima ərzi-ehtiram edərəm

I Aparıcı: Sabir misilsiz bir novator,ədəbiyyatda hər cəhətdən inqilab yaratmış bir sənətkar oldu ki, ürəyinin bütün telləri ilə xalqa bağlı idi. Sabir ölməz sənətkardır. Sabir həmişə ədəbiyyatımız üçün bir örnək olaraq qalacaqdır.

II Aparıcı: İllər, qərinələr, əsrlər bir birini əvəz edəcək, Sabir şəri isə öz tərəvətini, öz gözəlliyini həmişə saxlayacaqdır.

Əziz tədbir iştirakçıları. İcazə verin Mirzə Ələkbər Sabirin yubileyinə həsr edilmiş gecəmizi bağlı elan edək.Hər birinizə Sabir yaradıcılığına hörmət və ehtiramı göstərərək tədbirimizdə iştirak etdiyiniz üçün öz dərin təşəkkürümüzü bildiririk.

II Aparıcı: Növbəti görüşlərdək!

SON

Ədəbiyyat siyahısı :

Kitablar

1. Saləddin Ə. Sabir və folklor .-B.:Gənclik, 1969.-125
2. Sabir xatirələrdə.- B.: Gənclik, 1982.-162 s.
3. Ağamirov M. Sabirin dünyagörüşü.-B.: Elmlər Akademiyası, 1962.- 184 s.
4. Xəndan C. Şairin həyatı.-B.: Gənclik, 1977.-92 s.
5. Novruzov T. Mirzə Ələkbər Sabir.- B.: Yazıçı, 1986.- 155 s.
6. Məmmədov M. M.Ə.Sabir : mübahisələr, həqiqətlər.- B.: Yazıçı, 1990.- 280 s.
7. Məmmədov M. Şair-vətəndaş.- B.: 1962.- 36 s.
8. Məmmədov M. Sabir və mətbuat.- B.: Elm, 1974.- 216 s.
9. Mirzə Ələkbər Sabir. Tək səbir.- B.: 1970.- 32 s.
10. İbrahimov M. Böyük şairimiz Sabir.- B.: Elmlər Akademiyası, 1962.- 40 s.
11. Cəfərov M.C. Mirzə Ələkbər Sabir.- B.:Azərnəşr, 1962.- 28 s.
12. Zamanov A. Sabir gülür.- B.: Gənclik, 1981, 260 s.
13. Zamanov A. Sabir və müasirləri.- B.: 1973, 284 s.
14. Sabir poeziya günləri.- B.: Gənclik, 1976. -204 s.
15. Sabir poeziya günləri.- B.: Gənclik, 1977.- 184 s.
16. Sabir poeziya günləri.- B.: Gənclik, 1978.- 156 s.
17. Mirzə Ələkbər
18. M.Ə.Sabir. Hophopnamə I cild.- B.: Elmlər Akademiyası, 1962.- 326 s.
19. II cild.- B.: Elmlər Akademiyası, 1962.- 272 s.
20. Mirzə Ələkbər Sabir. Hophopnamə.- B.: Yazıçı, 1980,- 558 s.
21. Sabir. Hophopnamə I cild.- B.: Şərq-Qərb, 2004.- 480 s.
22. II cild.- B.: Şərq-Qərb, 2004.- 384 s.
23. M.Ə.Sabir- məqalələr məcmuəsi.- B.: Elmlər Akademiyası, 1962.- 264 s.
24. Müasirləri Sabir haqqında.- B.: Uşaq və Gənclər Ədəbiyyatı, 1962,- 324 s.
25. II cild.- B.: Lider nəşriyyatı, 2005.- 352 s.
26. III cild.- B.: Lider nəşriyyatı, 2005.- 304 s.
27. IV cild.- B.: Lider nəşriyyatı, 2005.- 256 s.
28. V cild.- B.: Lider nəşriyyatı, 2005, 288 s.

M.Ə.Sabir dövrü mətbuatda

1. Zümrüd. Sibir buzlaqlarında susan ömür.// SƏS, 18 fevral, 2012
2. Erməni zülmünə qarşı Hüseyn Cavid harayı.// Xalq qəzeti, 13 aprel, 2010

İnternetdə :

www.google.az

www.anl.az

www.chalgi.com

www.edebiyat.az

www.edebi.ququ.com

